

УДК 81'282.2 (476.7)

НАРОДНЫЯ ГАВОРКІ ВЕРХНЯГА НАД'ЯСЕЛЬДЗЯ**А.А. БОСАК\ В.М. БОСАЮ***'Беларускі дзяржаўны эканамічны ўніверсітэт,
г. Мінск, Рэспубліка Беларусь, bosakalena@tut.by**²Палескі дзяржаўны ўніверсітэт,
г. Пінск, Рэспубліка Беларусь, bosakl@tut.by***УВОДЗІНЫ**

Пры вывучэнні тэрытарыяльнага вар'іравання сістэмы мовы ў Беларусі перш за ўсё вылучаецца ўся асноўная яе тэрыторыя, асноўны масіў беларускай дыялектнай мовы, які супрацьстаўляецца яе невялікай паўднёва-заходняй частцы - заходнепалескай групе гаворак [1—4].

У складзе беларускай мовы заходнепалескія гаворкі з'яўляюцца структурнай агульнасцю па шэрагу сваіх асаблівасцей і сродкаў і, адпаведна, адносна невялікай і цэласнай тэрытарыяльнай групай. Разам з гэтым па многіх сваіх асаблівасцях яны характарызуюцца значнай неаднастайнасцю. Выразнай адметнасцю тэрытарыяльнага пашырэння структурных разнавіднасцей заходнепалескіх гаворак з'яўляецца стракатасць іх узаемнага тэрытарыяльнага размяшчэння. Заходнепалескі дыялектны ландшафт з'яўляецца спалучэннем розных па канфігурацыі і велічыні тэрытарыяльных частак гаворак заходнепалескіх структурных разнавіднасцей [4, с. 201].

Прадметам нашага даследавання з'яўляюцца гаворкі Верхняга Над'ясельдзя. Гэта тэрыторыя Пружанскага раёна Брэсцкай вобласці і яго сумежжа. Размешчаны рэгіён у паўночна-заходняй частцы Брэсцкай вобласці. Яго асноўнай воднай артэрыяй з'яўляецца левы прыток Прыпяці - рака Ясельда ў яе верхнім цячэнні. Пачынаецца яна на Пружаншчыне, упадае ў Прыпяць на ўсход ад г. Пінска.

Гаворкі Верхняга Над'ясельдзя цікавыя тым, што яны знаходзяцца на стыку Беларускага Панямоння і тыповага Заходняга Палесся ў зоне моўных міждыялектных кантактаў і дыялектных узаемаўплываў. Сумежныя гаворкі адрозніваюцца разнастайнасцю мясцовых асаблівасцей, даследаванне якіх мае важнае значэнне для гісторыі і развіцця беларускай мовы [2, 4—7].

МЕТОДЫКА І АБ'ЕКТЫ ДАСЛЕДАВАННЯ

Даследаванне асноўных фанетычных, марфалагічных і лексічных асаблівасцей гаворак Верхняга Над'ясельдзя аўтарамі праводзілася на тэрыторыі Пружанскага раёна Брэсцкай вобласці (асноўная частка даследаванняў) і на сумежнай тэрыторыі Бярозаўскага, Івацэвіцкага, Камянецкага, Кобрынскага раёнаў Брэсцкай вобласці, Ваўкавыскага, Зэльвенскага, Свіслацкага і Слонімскага раёнаў Гродзенскай вобласці. Усяго абследаваны гаворкі жыхароў 231 населенага пункта, з іх у Пружанскім раёне - 214, Бярозаўскім - 6, Свіслацкім - 5, Ваўкавыскім - 1, Зэльвенскім - 1, Івацэвіцкім - 1, Камянецкім - 1, Кобрынскім - 1, Слоніскім раёне - 1 населены пункт.

Апытванне праводзілася па спецыяльна распрацаванай праграме, якая ўключала пытанні па фанетыцы, марфалогіі і лексіцы (Як у вас гавораць? Як у вас называюць?).

Поўная праграма даследавання ўключала 40 пытанняў па фанетыцы і 40 пытанняў па марфалогіі, а таксама 102 пытанні па лексіцы. Па поўнай праграме абследавана 118 населеных пунктаў. Па кароткай праграме (15 пытанняў па фанетыцы і марфалогіі) абследавана 113 населеных пунктаў Верхняга Над'ясельдзя.

Па выніках праведзеных даследаванняў складзена 204 карты, у тым ліку фанетычныя - 30, марфалагічныя - 40, лексічныя - 90, ізагласныя - 35, гістарычныя — 5, агульныя - 4. Фанетычныя і марфалагічныя карты апублікаваны ў «Атласе гаворак Пружанскага раёна Брэсцкай вобласці і сумежжа (Верхняга Над'ясельдзя). Фанетыка і марфалогія» (Мн., 2005), лексічныя і гістарычныя — у «Атласе гаворак Пружанскага раёна Брэсцкай вобласці і сумежжа (Верхняга Над'ясельдзя). Лексіка» (Мн., 2006), фанетычныя, марфалагічныя, лексічныя, ізагласныя і гістарычныя - у дысертацыйнай рабоце «Дыферэнцыяцыя і арэальныя сувязі гаворак Верхняга Над'ясельдзя» (Мн., 2006), асноўныя фанетычныя, марфалагічныя і лексічныя карты апублікаваны ў манаграфіі «Гаворкі Верхняга Над'ясельдзя» (Мн., 2007) [8-11].

ВЫНІКІ ПІХ АБМЕРКАВАННЕ

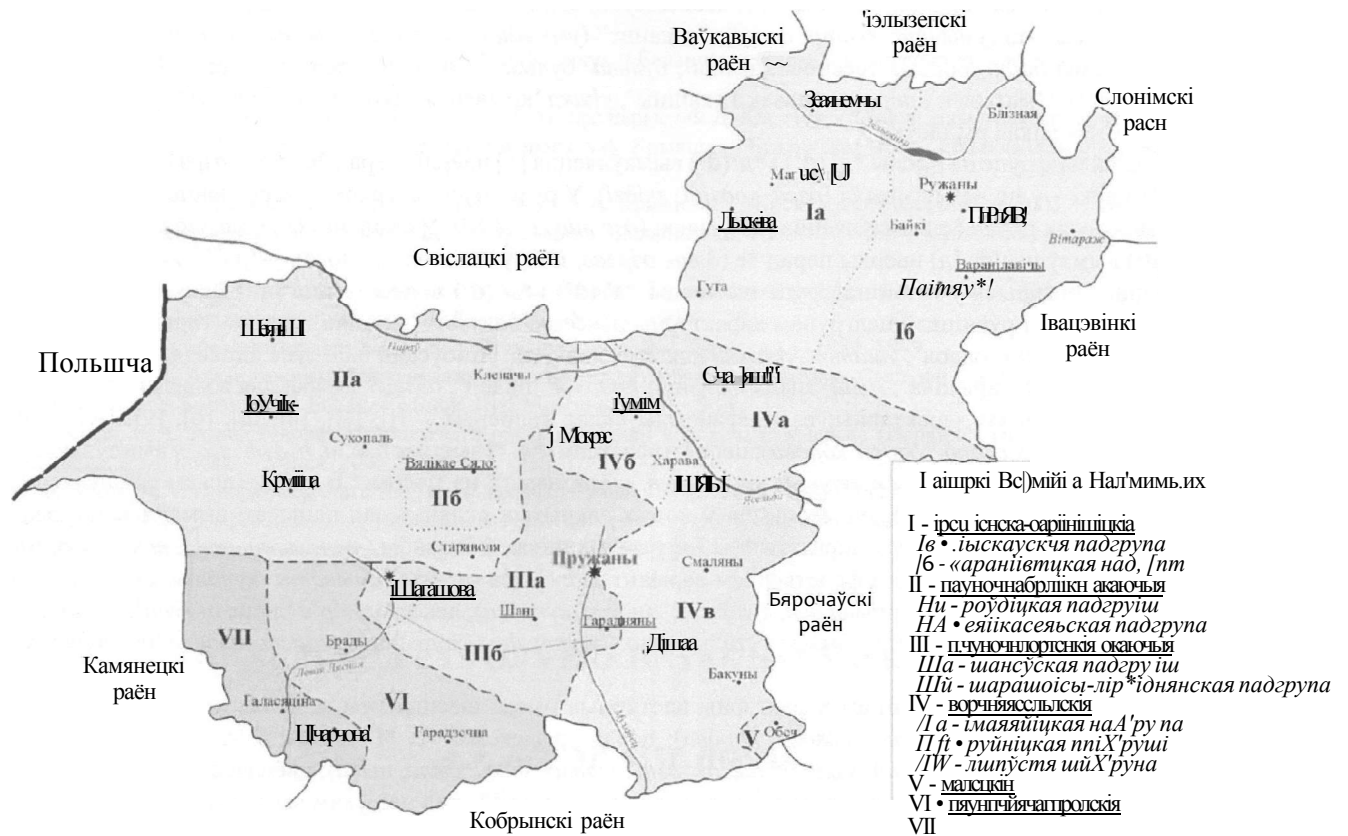
Гаворкі Верхняга Над'ясельдзя маюць шэраг агульных фанетычных, марфалагічных і лексічных з'яў якія аб'ядноўваюць іх паміж сабой. Так, для ўсіх гаворак характэрны: захаванасць этымалагічнага *а {трава, браток, замок}; захаванасць этымалагічнага *о ў канцавых адкрытых складах (дз'адз'ко /д'ад'ко/, бац'ко /бат'ко/); захаванасць этымалагічнага *у {суп, кусок, каўста}', захаванасць этымалагічнага *ы {сын, дым, високо}', мяккасць [л] перад этымалагічнымі *е, *і {л'іна, пдл'е); ацвярдзенне этымалагічнага *р (рэчка, грэх, рэзаг!); ацвярдзенне зычных [ж], [ч], [ш] {шапка, жаба}', націскны канчатак -ая ў прыметнікаў жаночагароду ў назоўным склоне (маладая /молодая/, старая)', лексемы шуляк 'каршун'; шчур 'пацук'; калёйка /колейка, комика, кулика/ 'гурт вясковых кароў'; ясе́нка Псе́нка/ 'асенняе паліто'; плот /плут/ 'агароджа'; драбі́на /драбіна, драбына/; зацішак /зацішок, затышок/ 'захіленае ад ветру месца'.

У той жа час народныя гаворкі Верхняга Над'ясельдзя маюць значныя фанетычныя, марфалагічныя і лексічныя адрозненні. Гаворкі падзяляюцца шматлікімі фанетычнымі, марфалагічнымі і лексічнымі ізагласамі, аб'яднанымі ў 20 пучкоў ізаглас: 1) панямонскі; 2) ружанска-шарашоўскі; 3) ружанска-пружанскі; 4) свіслацка-шарашоўскі; 5) свіслацка-пружанскі; 6) малецкі; 7) загародска-малецкі; 8) загародскі; 9) міжзагародскі; 10) лыскаўска-варанілавіцкі; 11) байкоўскі; 12) калазубаўскі; 13) вялікасельскі; 14) старавольскі; 15) шарашоўскі; 16) шанёўскі; 17) гараднянскі; 18) смаляніцкі; 19) ліноўскі; 20) вінецкі. Найбольшую колькасць ізаглас уключаюць пучкі панямонскі (59 ізаглас) і загародскі (50 ізаглас), найменшую - пучкі вінецкі (6 ізаглас), вялікасельскі (6 ізаглас), старавольскі (7 ізаглас), калазубаўскі (7 ізаглас), загародска-малецкі (8 ізаглас) і шанёўскі (9 ізаглас).

Па выніках праведзеных даследаванняў на тэрыторыі Верхняга Над'ясельдзя выдзелены наступныя групы гаворак: гаворкі гродзенска-баранавіцкія - на поўначы (уключаюць лыскаўскую і варанілавіцкую падгрупы), паўночнабрэсцкія акаючыя - на захадзе (уключаюць роўбіцкую і вялікасельскую падгрупы), паўночнабрэсцкія акаючыя - у цэнтры (уключаюць шанёўскую і шарашоўска-гараднянскую падгрупы), верхнясельдзкія - у цэнтры, на ўсходзе і паўднёвым усходзе (уключаюць рудніцкую, смаляніцкую і ліноўскую падгрупы), малецкія - на паўднёвым усходзе, паўночназагародскія - на паўднёвым захадзе, сярэднезагародскія - на поўдні рэгіёна (малюнак).

Гродзенска-баранавіцкім гаворкам на тэрыторыі Верхняга Над'ясельдзя характэрны: шасціфанемны склад галосных - [i], [y], [e], [a], [o], [u]; паслядоўнае аканне (галава, малакд, кардва); мяккасць губных і пярэднеязычных перад рэфлексамі *е, *і {бэраг, пясбк, зямля, сіла, зіма, вішня); мяккасць заднеязычных у былых спалучэннях *гы, *кы, *хы {дарагі, кардткі}', на месцы *о ў новых закрытых складах пад націскам вымаўляецца [o] {стог, конь, воз}', на месцы *Г> (яць) пад націскам вымаўляецца [e] {сёно, лес, лёто): паслядоўнае цеканне-дзекаанне {дзень, ідзё, дзед, людзі, дзялка, сядзь, цяплд, ціхо, цень, цяжско, цяць); займеннікі 3-й асобы ён, яна, янд, яны', формы інфінітыва з асновай на галосны з суфіксам -ць (умываць, купаць, спаць); формы зваротных дзеясловаў у інфінітыве з постфіксам -ца (умывацца, купіцца); формы зваротных дзеясловаў у першай асобе адзіночнага ліку цяперашняга часу і зваротных дзеясловаў у прошлым часе з постфіксам -ся /-сё/ (умываюся, купаюся /умываюсё, купаюсё/; умыўся, купаўся /умыўсё, купаўсё/); лексемы кастрыца 'сасновая ігліца', чаббр 'чабор', сіняк 'махавік', папрўга 'скураны пасак', столь 'столь', качарга 'качарга', ржышччо 'іржышча', картдлі 'бульба\гумнд 'гумно'.

Гаворкам варанілавіцкай падгрупы характэрны пратэтычны [в] (едка, вдзера); вымаўленне галоснага [і] на месцы *е ў першым пераднаціскным складзе пасля *н {німа, ні знаю); ненаціскны канчатак -а ў прыметнікаў жаночага роду адзіночнага ліку ў назоўным склоне (нова, добра)', націскны канчатак -ое ў прыметнікаў ніякага роду адзіночнага ліку ў назоўным склоне (маладде, старое)', лексемы абшлагі 'манжэты', наліванка 'крывяная каўбаса', камяк 'таўчоная бульба /пюрэ/', дрыгва 'халадзец'; лыскаўскай падгрупе ўласціва адсутнасць пратэтычнага [в] (око, озеро); вымаўленне галоснага [e] на месцы *е ў першым пераднаціскным складзе перад *н (нема, не знаю); ненаціскны канчатак -ая ў прыметнікаў жаночага роду адзіночнага ліку ў назоўным склоне (новая, добрая)', націскны канчатак -оё ў прыметнікаў ніякага роду адзіночнага ліку ў назоўным склоне (маладдэ, старое)', лексемы абшэўкі /ашэўкі/ 'манжэты', кішка 'крывяная каўбаса', каша 'таўчоная бульба /пюрэ/', квашаніна /квашаніна/ 'халадзец'.

Мал. Гаворкі Верхняга Над'ясельдзя

Паўночнабрэсцкім акаючым гаворкам на тэрыторыі Пружанскага раёна характэрна паслядоўнае аканне (*галава, малакд, кардва*); прыстаўны гук [г] (*сараці, ган'уча*); ненаціскны канчатак -ае ў прыметнікаў ніякага роду адзіночнага ліку ў назоўным склоне (*ндвае, б'елае*), ненаціскны канчатак **-ым** у прыметнікаў ніякага роду адзіночнага ліку ў месным склоне (*у новым, у белым*), лексемы *шчытёр* 'лісце цыбулі', *лгун* 'манюка', *пдгрэб* 'капец бульбы', *кардбка* 'прыстасаванне для сяўбы' і г. д.; **паўночнабрэсцкім акаючым** - паслядоўнае оканне (*голова, молоко, корова*), адпаведна адсутнасць прыстаўнога [г] (*ораці, онуча*); ненаціскны канчатак -ае ў прыметнікаў ніякага роду адзіночнага ліку ў назоўным склоне (*ндвае, б'елэе*), ненаціскны канчатак **-ом** у прыметнікаў ніякага роду адзіночнага ліку ў месным склоне (*у новом, у белом*); лексемы *цыбуля* 'лісце цыбулі', *муцяр* 'манюка', *скопэц* 'капец бульбы', *сэвэнька* 'прыстасаванне для сяўбы'.

Да агульных асаблівасцей паўночнабрэсцкіх гаворак адносяцца: шасціфанемны склад галосных - [i], [ы], [е], [а], [о], [у]; паслядоўнае цеканне-дзеканне (*дзет, ідзэ, дзед, людзі, дзялка, сядзь, цеплд, ціхо, цень, цяжко, п'яць*); мяккасць пярэдняязычных перад рэфлексамі *е, *і (*зя'мя /земля/, село, сіла, зіма*); мяккасць губных перад рэфлексамі *і (*вішня, піла, міска*); цвёрдасць губных (у большасці гаворак) перад рэфлексамі *е (*пасок, машк, васна* - паўночнабрэсцкія акаючыя (роўбіцкая падгрупа), *пэсбк, мэшбк, вэсна* - паўночнабрэсцкія акаючыя (шанскаўская падгрупа)); мяккасць заднеязычных у былых спалучэннях *гы, *кы, *хы (*дарогі, кардткі /кардткі/*); на месцы *о ў новых закрытых складах пад націскам вымаўляецца [о] (*стог, конь, воз*); на месцы *ъ пад націскам вымаўляецца [е] (*сёно, лес, лёто*); пратэтычны [в] у займенніках 3-й асобы (*вон, вона /вана/, вонд /ванб/, воны Іваны/*); формы інфінітыва з асновай на галосны з суфіксам **-ці** (*умываці, купаці, спаці*); «саканне» (*умываціса, купаціса; умываюса, купаюса; умьўса, купаўса*); лексемы *беліці Ібэліці* 'мыць бялізну', *кацюба* 'качарга', *памдст Іпомдст* 'падлога', *шыката Ішыкотал* 'сасновая ігіца'.

У вялікасельскай і шарашоўска-гараднянскай падгрупам губныя перад рэфлексамі *е мяккія (*несок, мешок, ведро*); у роўбіцкай і шанскаўскай падгрупам - цвёрдыя (*пасок, машк, вадрд; пэсбк, мэшбк, вэдрд*).

Верхнясельдскім гаворкам характэрны наступныя рысы: васьміфанемны склад галосных - [i], [ы], [е], [а], [о], [у], [іе], [уо]; паслядоўнае оканне (*молоко, голова, корова*); перад рэфлексамі *е пярэдняязычныя (акрамя л) і губныя вымаўляюцца цвёрда (*зэмя, сэб, дэнь, пэсбк, мэшбк, нэбо*); перад рэфлексамі *і пярэдняязычныя і губныя вымаўляюцца мякка (*зіма, сіла, піла, вішня, міска*); мяккасць заднеязычных у былых спалучэннях *гы, *кы, *хы (*дарогі, кардткі*); на месцы *ъ пад націскам вымаўляецца дыфтонг [іе] (*сіено, ліес, ліето*); на месцы *о ў новых закрытых складах пад націскам вымаўляецца дыфтонг [уо] (*стуог, куонь*,

вуон, вуоз); пратэтычны **[в]** у займенніках 3-й асобы (вуон, вона, вонд, воны); формы інфінітыва з асновай на галосны з суфіксам **-ці** (умываці, купаці, спаці); "саканне" (умываціса, купаціса; умываюса, купаюса; умыўса, купаўса); лексемы *бодкі* *Ібддэха* 'сасновая ігліца', *бўльва* 'бульба', *бэрэзняк* 'падбярэзавік', *пэдэрко* 'божая кароўка', *маты'лка* 'матылёк', *пдразок* 'пасак з тканіны', *кішка* 'крывяная каўбаса', *тоўканица* 'таўчоная бульба', *кдапашка* 'невялікая рыдлёўка'.

У ліноўскай падгрупе на месцы *д' (**d'**) і *;r(**d'**) вымаўляецца [д] цвёрды перад *е (*дэнь, дэрэво, ідэ, дэ, нідэ, нёдэ*), [дз'] мяккі - у іншых пазіцыях (*дзед, ходзіці, людзі*). У рудніцкай падгрупе, у адрозненне ад ліноўскай, у некаторых словах перад *е вымаўляецца [дз'] мяккі (*дзе, нідзё, нёдзі*). У смаляніцкай падгрупе на месцы *д' (**d'**) і *;r(**d'**) вымаўляецца [д] цвёрды перад *е (*дэнь, дэрэво, ідэ*), у некаторых словах - [дз'] мяккі (*дзе, нідзё, нёдзі*). У іншых пазіцыях у гэтай падгрупе на месцы *д' (**d'**) і *;r(**d'**) вымаўляецца [д³] мяккі (*д'ед, ход'ці, люд'і*). Смаляніцкай і рудніцкай падгрупам характэрны лексемы *багнбвік* 'махавік', *покдт* 'гарышча', *кўтаці* 'мыць бялізну', *пэлена* 'падол\ушаток 'дзежка для жывёлы' і г.д. Ліноўскай падгрупе адпавядаюць лексемы *мшар* 'махавік', *гора* 'гарышча', *мы'ці* 'мыць бялізну', *подблок* 'падол', *бэлец* 'дзежка для жывёлы'.

Малецкім гаворкам характэрны: васьміфанемны склад галосных - [і], [ы], [е], [а], [о], [у], [іе], [уо]; паслядоўнае оканне (*молоко, голова, корова*)-, перад рэфлексамі *е, *і зычных *б, в, м, п, д, т, з, с, н* вымаўляюцца цвёрда (*бэда, вэсна, мэшбк, пэсбк, дэнь, тэплд, зыма, сыла, ныва*); на месцы *Ь пад націскам вымаўляецца дыфтонг [іе] (*сіэно, ліэс, ліэто*); на месцы *о ў новых закрытых складах пад націскам вымаўляецца дыфтонг [уо] (*стугог, куонь, вуон, вуоз*); пратэтычны **[в]** у займенніках 3-й асобы (вуон, вона, вонд, воны); формы інфінітыва з асновай на галосны з фанетычным варыянтам суфікса **-ці -ты** (умываты, купаты, спаты); «саканне» (умыватыса, купатыса; умываюса, купаюса; умыўса, купаўса); лексемы *пёр 'е* 'лісце цыбулі', *губка* 'сыражка', *бэлец* 'дзежка для жывёлы', *якмань* 'толькі што', *журахліны* 'журавіны', *красногдвэц* 'падасінавік', *повал* 'столь', *гак* 'матыка'.

Паўночназагародскім гаворкам характэрны наступныя рысы: шасціфанемны склад галосных - [і], [ы], [е], [а], [о], [у]; «оканне» (*молоко, голова, корова*); перад рэфлексамі *е, *і зычных *б, в, м, п, д, т, з, с, н* вымаўляюцца цвёрда (*бэда, вэсна, мышбк, пысдк, дэнь, тэплд, зыма, сыла, ныва*); цвёрдасць заднеязычных у былых спалучэннях ***гы, *кы, *хы** (*дарогы, кордткы*); на месцы *Т пад націскам вымаўляецца [і] (*сто, ліс, літо*); на месцы *о ў новых закрытых складах пад націскам вымаўляецца [у] (*стуг, кунь, вун, вуз*); пратэтычны **[в]** у займенніках 3-й асобы (вун, вона, вонд, воны); формы інфінітыва з асновай на галосны з фанетычным варыянтам суфікса **-ці -ты** (умываты, купаты, спаты); «саканне» адсутнічае (умыватыся, купатыся; умываюся, купаюся; умывся, купався); лексемы *картдплі* 'бульба', *шчавўх* 'шчаўе', *пухлай* 'падбярэзавік', *багнюк* 'махавік', *пырыты'лка* 'матылёк', *коми'рцы* 'манжэты', *бэлітыся* 'мыць бялізну', *крупэня* 'крывяная каўбаса', *вышкы* 'гарышча', *мутюн* 'манюка', *кляня* 'гумно', *краснюк* 'падасінавік', *запул* 'падол', *хвўйка* 'сасна'.

Сярэднезагародскім гаворкам характэрны наступныя рысы: шасціфанемны склад галосных - [і], [ы], [е], [а], [о], [у]; «оканне» / у гаворках некаторых населеных пунктаў «уканне» / (*молоко, голова, курдва, увэс*); перад рэфлексамі *е, *і зычных *б, в, м, п, д, т, з, с, н* вымаўляюцца цвёрда (*бэда, вэсна, мышдк, пысдк, дэнь, тэплд, зыма, сыла, ныва*); цвёрдасць заднеязычных у былых спалучэннях ***гы, *кы, *хы** (*дарогы, кордткы*); на месцы *Ь пад націскам вымаўляецца [і] (*сіно, ліс, літо*); на месцы *о ў новых закрытых складах пад націскам вымаўляецца [і, ы] (*стыг, кінь, він, віз*); пратэтычны **[в]** у займенніках 3-й асобы (він, вона, вонд, воны *Івуна, вунд, вуныГ*); формы інфінітыва з асновай на галосны з фанетычным варыянтам суфікса **-ці -ты** (умываты, купаты, спаты); «саканне» адсутнічае (умыватыся, купатыся; умываюся, купаюся; умывся, купався); лексемы *картдплі* 'бульба', *шчавўх* 'шчаўе', *пухлай* 'падбярэзавік', *багнюк* 'махавік', *пырыпылка* 'матылёк', *комні'рцы* 'манжэты', *крупэня* 'крывяная каўбаса', *вышкы* 'гарышча', *мутюн* 'манюка', *кляня* 'гумно', *бэлітыся* 'мыць бялізну', *краснюк* 'падасінавік', *запіл* 'падол', *хвўйка* 'сасна'.

ВЫВАДЫ

У выніку праведзеных даследаванняў на тэрыторыі Верхняга Над'ясельдзя (Пружанскі раён Брэсцкай вобласці і сумежжа) выдзелены наступныя групы народных гаворак: гродзенска-баранавіцкія - на поўначы, паўночнабрэсцкія акаючыя - на захадзе, паўночнабрэсцкія акаючыя - у цэнтры, верхнясельдскія - у цэнтры, на ўсходзе і на паўднёвым усходзе, малецкія - на паўднёвым усходзе, паўночназагародскія - на паўднёвым захадзе, сярэднезагародскія - на поўдні даследуемага рэгіёна.

Нарастанне адрозненняў паміж гродзенска-баранавіцкімі, паўночнабрэсцкімі, сярэднебрэсцкімі і загародскімі гаворкамі мае «ступеньчаты» характар пераходнасці.

Значная дыялектная стракатасць Верхняга Над'ясельдзя з'яўляецца вынікам працяглых актыўных міждыялектных кантактаў, адасобленасцю асобных масіваў густа населеных мікрарэгіёнаў, міграцыйнымі і мікраміграцыйнымі працэсамі.

ЛІТАРАТУРА

1. Клімчук, Ф.Д. Заходнепалескія гаворкі / Ф.Д. Клімчук // Беларуская мова. Энцыклапедыя. - Мінск: БелЭ, 1994. - С. 218-219.
2. Клімчук, Ф.Д. Гаворкі Заходняга Палесся. Фанетычны нарыс / Ф.Д. Клімчук. - Мінск: Навука і тэхніка, 1983. - 127 с.
3. Крывіцкі, А.А. Асноўны масіў беларускіх гаворак / А.А. Крывіцкі // Беларуская мова. Энцыклапедыя. - Мінск: БелЭ, 1994. - С. 54-58.
4. Крывіцкі, А.А. Дыялекталогія беларускай мовы / А.А. Крывіцкі. - Мінск: Вышэйшая школа, 2003. - 294 с.
5. Атлас украінскай мовы. Волинь, Наддністрянінщина, Закарпаття і суміжні землі. - Кшв: Наукова думка, 1988. - Т.2.-518 с.
6. Леванцэвіч, Л.В. Лінгвагеаграфічная групоўка гаворак Бярозаўскага раёна: дыс. ... канд. філ. навук: 10.02.01 / Л.В. Леванцэвіч; Інстытут мовазнаўства АН Беларусі. - Мінск, 1996. - 291 с.
7. Atlas gwar wschodnioslowianskich Bialostocczyzny. - Wrocław, Warszawa. - 1980-1999.
8. Босак, А.А. Атлас гаворак Пружанскага раёна Брэсцкай вобласці і сумежжа (Верхняга Над'ясельдзя). Фанетыка і марфалогія / А.А. Босак, В.М. Босак. - Мінск: ІВЦ Мінфіна, 2005. - 94 с.
9. Босак, А.А. Атлас гаворак Пружанскага раёна Брэсцкай вобласці і сумежжа (Верхняга Над'ясельдзя). Лексіка / А.А. Босак, В.М. Босак. - Мінск, 2006. - 124 с.
10. Босак, А.А. Гаворкі Верхняга Над'ясельдзя: манаграфія / А.А. Босак, В.М. Босак. - Мінск, 2007. - 134 с.
11. Босак, А.А. Дыферэнцыяцыя і арэальныя сувязі гаворак Верхняга Над'ясельдзя: дыс. ... канд. філ. навук: 10.02.01 / А.А. Босак; Інстытут мовазнаўства імя Якуба Коласа НАН Беларусі. - Мінск, 2006. - 257 с.

SUBDIALECTS OF VERKHNYAE NADYASELDZE

A.A. BOSAK, V.M. BOSAK

Summary

Verkhnyae Nadyaseldze is located on the border of Brest-Pinsk Palessie and Panyamonne. Neighboring dialects in this region of Belarus have important speech differences. As a result of the conducted research carried out in Verkhnyae Nadyaseldze district the following basic types of dialects have been revealed: grodzenska-baranavitskaya - in the north, paunochnabrestskaya akayuchaya - in the west, paunochnabrestskaya okayuchaya - in the centre, verkhnyayaseldskaya - in the centre, in the east and southeast, maletskaya - in the southeast, paunochnazagarodskaya - in the southwest, syarednezagarodskaya - in the south of the region researched.

Паступіў у рэдакцыю 15 лютага 2008 г.